

شب چله چگونه شبی است؟

پژوهشگر آیین‌های سنتی و موسیقی اقوام معتقد است شب چله، شب شکر نعمت است نه چشم و هم چشمی و تجمل‌گرایی، شبی است که باید حرمت معنوی آن رعایت شود و جنبه‌های همدلی و به اشتراک گذاشتن محبت با افراد مستحق برجسته‌تر شود.

به گزارش سایت خبری پرسون، شب یلدا با انقلاب زمستانی در نیمکره شمالی مصادف است و از آن تاریخ به بعد طول شب کوتاه‌تر و طول روز بیشتر می‌شود. شبی که «هوشنگ جاوید» پژوهشگر آیین‌های سنتی و موسیقی اقوام روز یکشنبه در گفت‌وگو با خبرنگار حوزه زنان و خانواده ایرنا، آن را شبی برای پیش‌بینی میزان بارندگی و رصد وضعیت جوی جهت کشت و کار در سال بعد عنوان می‌کند و می‌گوید: این شب در فلات کهن ایران، در گذر جامعه کوچ‌نشینی به جامعه یک‌جا نشین پدید آمد یعنی از زمانی که انقلاب کشاورزی رخ داد.

وی با تأکید بر اینکه استفاده از واژه یلدا برای این شب درست نیست، ادامه می‌دهد: در دوران کهن، اقشار مختلف جامعه پس از گذراندن یک روز پرکار و خسته، شب را در خانه جمع می‌شدند و جهت سرگرم شدن بازی‌ها یا مراسم خاصی را اجرا می‌کردند. به مرور زمان این مراسم به صورت بازی‌های خاص و برگزاری جشن و آیین‌های خاص جهت برداشت و خوردن محصولات پایان هر فصل در تمام مناطق و نواحی فراگیر شد؛ بهار با جشن نوروز، تابستان با جشن تیرگان، پاییز با جشن مهرگان و زمستان با شب چله.

جاوید با بیان اینکه یکی از این آیین‌ها برگزاری شب چله برای آغاز فصل زمستان بود، خاطرنشان می‌کند: شب چله ای که همه در خانه بزرگتر خانواده جمع می‌شدند و هر یک محصول برداشت کرده آن سال خود را با دیگران به اشتراک می‌گذاشت. ضمن اینکه همه تلاش می‌کردند محبت و همدلی را نشان دهند و اگر قهر و دوری هم بود در این شب کنار گذاشته می‌شد.

پژوهشگر آیین‌های سنتی با بیان اینکه در این شب بازی کردن، خواندن شعر، نواختن موسیقی و قصه‌سرایی در کنار خوردنی‌های سنتی و محلی از ملزومات شب چله بود، یادآور می‌شود: خواندن داستان‌های حماسی و پرماجرا همانند یک رسانه که امروزه نقش برجسته‌ای در دورهمی‌ها دارد، تمامی اعضای خانواده را به شور و شغف و امید می‌داشت؛ نمایی که توسط بزرگترها و جهت اشاعه اخلاق و آداب زندگی به کوچکترها بازی می‌شد.

جاوید با بیان اینکه شب چله به نوعی جشن پایان کار کشاورزی هم محسوب می‌شد زیرا محصول کشت و برداشت شده بود و تا گرم شدن هوا کار کشاورزی خاتمه داشت، ادامه می‌دهد: خوردن انار، میوه‌های خشک یا تازه انجیر و انگور و همچنین شیرینی‌های خاص درست شده از محصولات همان منطقه متداول بود و هندوانه از دوره صفویه وارد این شب شد. نباید فراموش کرد که در آن بازه زمانی نحوه نگهداری میوه‌ها برای شب چله منحصر به فرد بود به عنوان مثال انگور یا زردآلو یا گلابی را در ظروف سفالی زیر خاک قرار می‌دادند و شب چله با دیگران به اشتراک می‌گذاشتند.

بیشتر بخوانید:

امشب، خلقت آبستن شده

وی تأکید می‌کند: شب چله هم همانند بسیاری از آیین‌ها و رسوم گذشته دستخوش تغییر شد و با تغییر بافت زندگی و روابط میان انسان‌ها، از ماهیت اصلی خود دور شده است تا آنجا که در برخی موارد شاهد ورود تجمل و خودنمایی در آن هستیم حال آنکه واقعیت این شب خیرخواهی، گسترش احترام و گرفتن دست دیگران بود.

کرونا، فرصت برگزاری شب چله واقعی را دو چندان کرده است

جاوید با تأکید بر اینکه شیوع ویروس کرونا با همه سختی‌ها و استرس‌هایی که به همراه داشت، باعث شد خانواده‌ها روزهای بیشتری در کنار هم اوقات بگذرانند، تصریح می‌کند: اکنون بهترین فرصت ارتباط بزرگترها با فرزندان است، درست است که به خاطر رعایت پروتکل‌های بهداشتی نمی‌توان به خانه پدر و مادر بزرگ رفت اما می‌توان به همان شیوه قدیمی، این شب را با خانواده کوچک خود گذراند.

وی ادامه می‌دهد: می‌توان با کنار گذاشتن گوشی موبایل و خاموش کردن اینترنت، به شاهنامه و کتاب روی آورد یا هر قصه یا هنری که بلد هستند را به نوبت بیان کرد. با این کار اعضای خانواده تشویق، ترغیب و مورد توجه قرار می‌گیرد و با این کار تربیتی، اعتماد به نفس آنان افزایش می‌یابد.

پژوهشگر آیین‌های سنتی با بیان این که امروز با توجه به شرایط پیش آمده هم می‌توان دل‌ها را به هم نزدیک کرد و زندگی را پایدارتر کرد، تأکید می‌کند: یکی از نکات مهم ارتباطی، انجام بازی‌های گروهی است که در شب‌های خانه‌نشینی و چله می‌توان با بهره‌گرفتن از بازی‌ها، قصه‌خوانی‌ها و ترانه‌سرایی‌ها، جمعی گرم و صمیمی تشکیل داد.

به گفته جاوید، یکی از نکات مهمی که در شب چله بکار گرفته می شد، انفاق و کمک خیرخواهانه به خانواده هایی بود که دچار عسر و حرج بودند. رسمی که امروز و با توجه به نابسامانی اقتصادی ناشی از شیوع کرونا می توان به بهترین شکل انجام داد و شب چله خانواده های مستحق را هم نورانی کرد.

منبع: ایرنا